



Pedagojik Formasyon Sertifika Programı Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Eğitimine İlişkin Görüşleri¹

The views of Pedagogic Formation Certificate Program Students Regarding Pedagogic Formation Training

Hasan DEMİRTAŞ², Metin KIRBAÇ³

Öz: Bu araştırmanın temel amacı, pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin pedagojik formasyon eğitimine yönelik görüşlerini belirlemektir. Araştırmada genel tarama modeline dayalı betimsel yöntem kullanılmıştır. Çalışma nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseniyle yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin, pedagojik formasyon eğitimine yönelik görüşlerini ve beklentilerini belirlemek amacıyla cevaplayacakları 5 soru yer almıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemine göre kolay ulaşılabilir durum örnekleme tekniği ile belirlenmiş olup 145 pedagojik formasyon sertifika programı öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde en sık vurgulanan etkenin “Sevmek” olduğu belirlenmiştir. Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin en önemli olarak gördüğü dersin “Rehberlik” olduğu görülmüştür. Katılımcıların çoğu, program süresinin kısalığı, programın sıkıştırılmış olması, zaman ve şartların uygun olmaması, hocaların ve programın verimli olmaması ve derslerin uygulamaya dönük olmamasından dolayı pedagojik formasyon eğitimini yetersiz bulmuşlardır. Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencileri, daha nitelikli bir pedagojik formasyon eğitimi alınabilmesi için programın zamanının ve şartlarının iyi ayarlanması, derslerin uygulamaya dönük olması ve halihazırda görev yapmakta olan öğretmenlerin pedagojik formasyon eğitiminden belirli zaman aralıklarıyla tekrar geçirilmeleri gerektiği konusunda önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Sözcükler: Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı, Öğretmenlik, Öğretmen İstihdam Politikaları, Öğretmen Yetiştirme

Abstract: The main purpose of this study is to determine the views of Pedagogic Formation Certificate Program Students on pedagogic formation training. Descriptive method, based on the descriptive screening method, is utilized in the research. The research is conducted with a phenomenological design, which is one of the qualitative research designs. In the study, a semi-structured interview form is used as the data collection tool. The semi-structured interview form consisted of 5 questions to determine the views and expectations of pedagogic formation training programme students about pedagogic training. Descriptive and content analysis methods are used in the analysis of the gathered data. Study group is nominated by means of the easily accessible condition sampling technique, and consisted of 145 pedagogic formation certificate program students. In the study, it is concluded that “Loving” was the most frequently mentioned factor for pedagogic formation certificate program students in choosing this profession. It is found that pedagogic formation certificate program students regard “Guidance” course as the most significant one. The majority of the participants think pedagogic training programme is inadequate because of the following reasons; short span of time for the programme, being a packed programme, improper timing and conditions, ineffectiveness of the lecturers and programme and inefficiency of the courses since students need more practice. In order to have a more qualified training, students in this programme proposed that, the timing and conditions should be well organized, courses should include more practice and the teachers of these courses should have pedagogic training at certain intervals.

Key Words: Pedagogic Formation Certificate Program, Teaching Profession, Teacher Employment Policies, Teacher Training

¹ Bu çalışma 10. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresinde sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

² Doç. Dr. Inonu. Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, hasan.demirtas@inonu.edu.tr

³ Arş. Gör. Inonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, metin.kirbac@inonu.edu.tr

1. GİRİŞ

Bir ülkenin gelişmesinde ve çağdaşlaşmasında gerekli olan en önemli unsur insandır. İnsanların diğer insanları belli bir maksatla kültürlemelerine ya da kasıtlı kültürleme sürecine “eğitim” denilmektedir. Aynı zamanda eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik yönde ve kalıcı izli değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Ertürk 1997; Akt. Kartal ve Afacan 2012: 77). Alanyazında birçok eğitim tanımı bulunmaktadır. Eğitim, Durkheim’ e göre “yetişkin nesiller tarafından sosyal hayata henüz hazır olmayanlara uygulanan her türlü tesirlerdir” (Giddens 2008), Dewey’e göre “çocukları ve gençleri toplumsal hayata hazırlamaktır” (Özden ve Turan 2014: 5). McLaren (2011: 159) eğitimi eleştirel pedagoji çerçevesinde değerlendirip, hem kendi tarihsel bağlamları içinde hem de egemen toplumu karakterize eden mevcut sosyal ve siyasal yapının bir parçası olarak tanımlamıştır. Drucker’a (1994) göre ise eğitim, başarının, istenilen dünyayı, istenilen yaşam biçimini yaratabilme işidir.

Türk Milli Eğitim Sistemi’nin yapısında belirtilen amaç ve ilkeleri ışığında Türk Toplumunun eğitilmesi görevi öğretmenlerimize verilmiştir. (Karagözoğlu 2008: 3). Bu görev okullar aracılığı ile yerine getirilmektedir. Bursalıoğlu (2013), okul olarak adlandırılan sosyal sistemin en stratejik parçalarından birisinin öğretmen olduğunu belirtmiştir. Eğitim sisteminin verimliliği, toplumun ihtiyacı olan nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesi ile doğru orantılı olduğundan öğretmen, eğitim sisteminin en kritik ögesi olarak kabul edilir.

Hızlı değişme ve gelişmelerin yaşandığı günümüzde, değişim sürecine uyum sağlayabilecek nitelikli bireyler yetiştirme görevi eğitim sistemine verildiğinden, öğretmenlik mesleği ön plana çıkmaktadır. Eğitim sisteminin verimliliği, toplumun ihtiyacı olan nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesi ile doğru orantılı olduğundan öğretmen, eğitim sisteminin en stratejik parçalarından biri olarak kabul edilir (Aysu 2007: 1). Bu nedenle eğitim ve öğretimde kullanılan yöntem ve teknikler, araç ve gereçler ne kadar iyi organize edilirse edilsin, hedefler ne kadar iyi saptanırsa saptansın, eğer öğretmen yetersizse, eğitimden beklenen sonucun alınması mümkün değildir (Eraslan ve Çakıcı 2011: 428-429; Dündar ve Karaca 2013: 20).

Eğitim sistemlerinin başarısı okul, öğretmen, öğrenci ve eğitim programları öğeleri ile doğrudan ilişkilidir. Bir sistem olan eğitim için bu öğelerin tümünün işlevlerini etkili olarak yerine getirmesi, başarı için çok önemlidir. Ancak öğretmenler; eğitim programlarının uygulayıcıları olarak, programda planlanan ve öğretim hedefi olarak ifade edilen özellikleri öğrencilere kazandırır. Bu yönüyle, eğitim sisteminin başarısını artırma yönünden öğretmenlerin etkisi; “öğrenci ve öğretim programlarının etkileme gücü bakımından daha fazladır” (Katkat ve Mızrak 2003: 1). Bir öğretmenin bu etkileme gücünü kullanabilmesi ve öğrenci başarısına katkıda bulunabilmesi için bazı niteliklere sahip olması gerekir. Bu nitelikler iyi bir alan bilgisi, engin bir genel kültür ve etkin bir öğretmenlik meslek bilgisi çerçevesinde değerlendirilir.

Eğitim sisteminin sağlıklı çalışabilmesi için, eğitim süreci ile ilgili etkenler (Öğretmen, öğrenci, çevre...) sürekli etkileşimde ve belirli bir hedefe doğru uyum içerisinde ilerleme çabasıdadır. Bu etkileşimde bulunan etkenler, öğretmen, öğrenci ve programdır. Bunlardan öğretmenin, programın hem uygulanması aşamasında yer alması hem de öğrencileri ile sürekli etkileşim içerisinde bulunması sebebiyle hizmet öncesinde yetiştirilmesi süreci önemli bir noktayı oluşturmaktadır (Nartgün 2008: 48).

Öğretmen yetiştirme sistemi öteden beri, ülkemiz açısından sorun olmaya devam etmekte ve öğretmen yetiştirmede farklı yollara müracaat edilmektedir. Bu yollardan biri, eğitim fakülteleri mezunlarından başka meslek elemanlarının öğretmen olabilmeleri için YÖK tarafından izin verilen pedagojik formasyon eğitimi sertifika programlarıdır.

Türkiye’de öğretmen eğitimi toplumumuzdaki siyasal, sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmelere paralel bir yol izlemiştir. Yetiştirilme süreci olarak tanımlanan, öğretmenlerin mesleğe hazırlanması, tarihsel süreç göz önüne alındığında birçok uygulama ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmen yetiştirmede belirli dönemlerde çeşitli uygulamalara başvurulmuştur. Bu uygulamalardan bazıları içerik ve uygulama şekli değişik olsa da hala devam etmektedir. Bunlar; yedek subay öğretmenlik (1960-), vekil öğretmenlik (1961-), öğretmenlik formasyonu (1970-....), mektupla öğretmen yetiştirme (1974), hızlandırılmış programda öğretmen yetiştirme (1975-1980) uygulamaları olmuştur.

Özellikle ortaöğretimde öğretmen ihtiyacını karşılama konusunda izlenen çeşitli politikalar ve uygulamalar öğretmen açığını gideremediği için farklı dönemlerde bu ihtiyacı karşılamak amacı ile eğitim

fakültesi mezunu olmayanların öğretmen olmasını sağlamaya dönük çeşitli sertifika programları açılmıştır. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), öğretmenlik sertifika programları konusunda, 04.11.1997 Tarih ve 97, 39, 2761 sayılı kararlarıyla öğretmen yetiştirmede yeniden yapılandırmaya gitmiştir. Yeniden yapılandırma kapsamında YÖK ortaöğretim alan öğretmenliği için öğretmenlik sertifika programlarının uygulamadan uzak, içerik ve süre açısından yetersiz olduğunu ileri sürerek tezsiz yüksek lisans programlarını uygulamaya koymuştur. Bu programlar eğitim fakültesi öğrencileri için 3,5+1,5 yıl, fen edebiyat fakültesi mezunları için 4+1,5 yıl olmak üzere iki şekilde yürütülmüştür. Bu kararı takiben tüm öğretmenlik sertifikası programları kapatılmıştır (YÖK 1998). 2010 yılında YÖK tezsiz yüksek lisans programlarını kapatıp formasyon eğitimi vererek fen edebiyat fakülteleri mezunlarına ve hali hazırda okumakta olanlara öğretmen olma hakkı tanımıştır. Öğretmen yetiştirmede yapılan son değişiklikle, 17.04.2014 tarihinde YÖK formasyon eğitimini hayat boyu öğrenme kapsamına alarak tüm fakülte mezunlarına bu eğitimin verilmesini sağlamıştır (Dündar ve Karaca 2013: 21).

Öğretmenlerin yetiştirilmesi ve istihdamı uzun yıllardır Türk Eğitim sisteminin en çok tartışılan sorunlarından biri durumundadır. Bu konuda farklı model arayışları süregelmekte; üniversiteler, eğitimciler ve MEB tarafından nitelikli öğretmen yetiştirmeye yönelik çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. 1970'lerden itibaren öğretmen yetiştirme ve pedagojik formasyon programları sürekli değişim içerisinde olmuş ve bu değişim ve gelişim günümüzde de etkisini sürdürmektedir (Dalğıç, Doyran ve Vatanartıran 2012: 39).

Pedagojik formasyon kavramını incelerken bu tanımı oluşturan kelimelerin anlamlarını incelemek, kavramın köküne inmek açısından gereklidir. Pedagoji kısaca, çocuğun eğitimini konu alan disiplindir. Pedagoji, çocuk bilimini (pedagoji), eğitim tekniklerinin bilgisini ve bu teknikleri uygulamak sanatını (asıl pedagoji) içerir. Eğitim, pratik planında yer alır ve çocukların yetiştirilmesiyle ilgilidir. Pedagoji ise, aksine, teori alanına girer ve eğitim metotlarının bilgisiyle ilgilidir (Foulquié 1994: 390, 391). Bir başka anlamda pedagoji, "Eğitim pratikleri ve etkinliklerinin düzenlenmesi, yürütülmesi, yönetilmesiyle ilgili tüm süreç ve sistemler üzerinde düşündürmektir." Batıda olduğu gibi bizde de "çocuk eğitimi bilimi" olarak anlaşılan pedagoji, geniş anlamda ve zamanla eğitim bilimi ve eğitim felsefesine dönüşmüştür. Bunun sonucu olarak da Fransızcadaki "education" sözcüğünün içerdiği bir zenginlik kazanmıştır (Küçükahmet 2005: 3). TDK (2015) tarafından eğitim bilimi olarak tanımlanan pedagojiyi Başaran (2007), bilim olarak eğitim kapsamında eğitbilim ya da eğitim bilimi olarak tanımlanmıştır.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı üzere, Pedagoji, eğitimin daha çok teorik ve metodik kısmına ait bir tanım olmasına rağmen, zamanla eğitimin pratik kısmıyla birleşerek eğitim bilimine dönüşmüştür. Formasyon ise mesleki anlamıyla "Mesleki formasyon: Belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceriyi geliştirmekte kullanılan araçların tümü." (Foulquié 1994: 179) şeklinde açıklanmaktadır. Böylece pedagojik formasyon çocukların yetiştirilmeleri ve eğitilmeleri amacıyla meslek eğitimi alan öğretmen adaylarına kazandırılan beceri ve davranışların tümüdür.

Bu araştırma 2014 yılının yaz aylarında (30.06.2014-30.08.2014) açılan pedagojik formasyon sertifika programı esnasında yürütülmüş olup bu programda Rehberlik, Eğitim Psikolojisi, Eğitim Bilimine Giriş, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ölçme ve Değerlendirme, Sınıf Yönetimi, Gelişim Psikolojisi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi ve Eğitimde Eylem Araştırmaları dersleri verilmiştir. Bu dersler haftada ikişer kez, sıkıştırılmış ve hızlandırılmış bir program kapsamında yürütülmüştür.

1.1. Araştırmanın Amacı

Türkiye'de öğretmen yetiştirme konusunda yıllardır birçok uygulama yapılmıştır. Günümüzde uygulaması yapılan pedagojik formasyon eğitimi öğretmen yetiştirme sürecinde eğitim fakültesi dışındaki akademik birimlerden yetişen veya yetişmiş olan öğrencilere öğretmen olma imkânı sağlamaktadır. Ancak bu durum uygulanan programın yeterliliğinden ve yönteminden yetişen aday öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri ve mesleğe yönelik tutumlarına kadar pek çok açıdan tartışma konusu olmaktadır. Her ne kadar Eğitim Fakültesi ve bu fakültelerde öğrenim gören öğrenci sayısı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğrenci ihtiyacını karşılamaya yetse de, Türkiye'de eğitim, yatırımcılar tarafından sağlık sektörü ile birlikte en fazla ilgi gören sektörlerden birisidir. Eğitim alanına yapılan yatırımların teşviki gibi politikalar, eğitim alanında yetişmiş nitelikli elemana olan ihtiyacı arttıracaktır. Dolayısıyla nitelikli öğretmene ve öğretmen yetiştiren programların değerlendirilmesine sürekli ihtiyaç duyulacaktır. Bu sebepler bağlamında araştırmanın temel amacı, pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin pedagojik formasyon eğitimine yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin;

1. Öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri nelerdir?
2. Aldıkları dersler arasında en önemli olduğunu düşündükleri üç ders sırasıyla hangileridir?
3. Aldıkları pedagojik formasyon eğitimini yeterli buluyorlar mı? Neden?
4. Pedagojik formasyon eğitimi almadan herhangi bir kurumda öğretmenlik yapmayı uygun buluyorlar mı? Neden?
5. Aldıkları dersleri göz önüne aldıklarında halihazırda görev yapan öğretmenlerin düzenli aralıklarla formasyon eğitimlerinden geçirilmeleri gerektiğini düşünüyorlar mı? Neden?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden "olgu bilim" deseni kullanılmıştır. Olgu bilim (fenomenoloji) deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgu bilim, bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek 2008: 72). Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veri toplanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde araştırmaya hız ve pratiklik kazandırması amacıyla amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme tekniğinde araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek 2008), kolaylıkla ulaşılabilen bireyler araştırmanın çalışma grubunu oluşturur (Fraenkel, Wallen ve Hyun 2012: 99). Araştırmanın çalışma grubu 145 pedagojik formasyon sertifika programı öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan pedagojik formasyon sertifika programı öğrencileri ile ilgili demografik özellikler

Değişkenler	Düzye	N
Cinsiyet	Kadın	100
	Erkek	45
Öğretmenlik Deneyimi (Yıl)	0-1	20
	2-3	15
	4 ve üzeri	17
Çalışılan Kurum	Var	23
	Yok	96
Mezun Olunan Fakülte	Milli Eğitim Bakanlığı	23
	Özel Eğitim Kurumu	29
	Fen Edebiyat	92
	İlahiyat	31
	Güzel sanatlar ve Tasarım	9
Sağlık MYO		4
	İktisadi ve İdari Bilimler	4

	Açıköğretim	4
	Mühendislik	1
Mezun Olunan Alan	Sosyal Bilimler	106
	Fen Bilimleri	26
	Güzel Sanatlar	9
	Sağlık Bilimleri	4

Tablo 1'e bakıldığında katılımcıların 100'ünün kadın 45'inin erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların 96'sının öğretmenlik deneyimi bulunmazken, 52'si çeşitli kurumlarda öğretmenlik yapmışlardır. Bu 52 kişinin 23'ü Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kadrolarda çalışırken, 29'u Özel Eğitim Kurumları'nda (dershane, özel okul, müzik ve resim kursları, etüt merkezi vb.) çalışmışlardır. Katılımcıların 92'si Fen Edebiyat, 31'i İlahiyat, 9'u Güzel Sanatlar ve Tasarım, 4'ü İktisadi ve İdari Bilimler ve 1'i de Mühendislik Fakültelerinden mezun olmuşken, 4'ü açıköğretim ve 4'ü de Sağlık Meslek Yüksek Okulu'ndan mezun olmuştur. Katılımcıların 106'sı Sosyal Bilimler (Sosyoloji, İlahiyat, İlitam, Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Felsefe, İktisat, Din Kültürü), 26'sı Fen Bilimleri (Matematik, Kimya, Biyoloji, Gıda Mühendisliği), 9'u Güzel Sanatlar (Müzik, Resim) ve 4'ü de Sağlık Bilimleri (Hemşirelik) alanlarından mezun olmuşlardır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Alanyazın taraması yapılarak hazırlanan görüşme formunda 5 soru yer almıştır.

Görüşme formu 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcılara ilişkin demografik bilgileri belirlemek amacıyla (cinsiyet, öğretmenlik deneyimi, mezun olunan fakülte ve mezun olunan bölüm) yer alan sorular, ikinci bölümünde ise pedagojik formasyon öğrencilerinin formasyon eğitime yönelik görüşlerini ve beklentilerini saptamaya yönelik 5 soru bulunmaktadır. Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir.

1. Öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeninizi kısaca belirtir misiniz?
2. Aldığınız dersler arasında en önemli olduğunu düşündüğünüz ilk üç dersi belirtir misiniz?
3. Şu an eğitimi aldığınız pedagojik formasyon programını yeterli buluyor musunuz? Neden?
4. Pedagojik formasyon eğitimi almadan herhangi bir kurumda öğretmenlik yapmayı uygun buluyor musunuz? Neden?
5. Aldığımız dersleri göz önüne aldığımızda halihazırda görev yapan öğretmenlerin düzenli aralıklarla formasyon eğitimlerinden geçirilmeleri gerektiğini düşünüyor musunuz? Neden?

2.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri 30/06/2014 - 30/08/2014 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler, görüşme formu aracılığıyla İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından verilen pedagojik formasyon programında eğitim görmekte olan 145 öğrenciden toplanmıştır.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Nitel araştırmalarda elde edilen verilerin analizinde farklı yaklaşımlar kullanılmaktadır (Elo ve Kyngäs 2008: 107). Strauss ve Corbin'e (1990; akt. Yıldırım ve Şimşek 2008) göre nitel veriler betimsel ve içerik analizi olmak üzere iki şekilde analiz edilebilir. Bu araştırmada her iki yöntem de kullanılmıştır. Betimsel analiz içerik analizine göre daha yüzeyseldir. Betimsel analizde bireylerin görüşlerini çarpıcı biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. İçerik analizinde toplanan veriler derinlemesine analiz edilir ve önceden belirgin olmayan temaların ortaya çıkarılmasına olanak tanınır (Yıldırım ve Şimşek 2008). Araştırma verilerinin çözümlenmesi ve yorumlanması araştırmacılar tarafından aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir:

Araştırma verilerinin çözümlenmesi aşamasına geçilmeden önce her bir görüşme formu Ö1, Ö2.....şeklinde kodlanmıştır. Bulgular kısmında veriler çözümlenirken yazılan "Ö" kısaltması öğrenciyi;

“K” kısaltması kadını; “E” kısaltması ise erkeği ifade etmektedir. Görüşme formunda yer alan sorulara verilen yanıtlar araştırmacılar tarafından titizlikle irdelenerek tümevarımsal bir yaklaşımla betimlenmiştir. İlk etapta, öze bağlı kalınarak ifadeler benzerliklerine göre sınıflandırma yapılarak kodlanmıştır. Kodlama yapılırken ifade sıklığının belirlenmesine dikkat edilmiştir. Kodlanan ifadelerin benzerlik ve farklılıkları göz önüne alınarak temalar oluşturulmuştur.

İçerik analizinde güvenilirlik çok önemlidir. Kabul edilebilir bir güvenilirlik düzeyi sağlanmadan elde edilen ölçümler anlamsızdır (Neuendorf 2002: 12). Nitel araştırmada güvenilir sonuçlar elde etmek için farklı kişilerin aynı metine dayalı yaptığı kodlamaların ve temaların tutarlı olması gerekir ve sınıflandırma işleminin birden fazla kişi tarafından yapılması araştırmanın güvenilirliğinin değerlendirilmesine olanak sağlar (Weber 1990). Bu bağlamda, iç güvenilirliğin sağlanması amacıyla Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen formül (güvenirlik = görüş birliği/görüş birliği + görüş ayrılığı) kullanılarak araştırmacılar arasındaki uyum oranı 0.73 olarak bulunmuştur. Miles ve Huberman’a (1994) göre araştırmacılar arasındaki uyum oranı %70 ve üzeri olduğunda çalışmanın güvenilirliği kabul edilebilir düzeye ulaşmış olmaktadır. O halde, bu araştırmanın iç güvenilirliğinin sağlanmış olduğu söylenebilir. Daha sonra aynı kodlara ilişkin ifadelerin frekansları alınarak bu frekansların yanıtlayıcı sayısı içerisindeki yüzdesi hesaplanmıştır. İfadelerin ilk elden okuyucuya sunulmasına, araştırmacıların kendi görüş ve yorumlarını katmamasına özen gösterilerek katılımcılara ait bireysel ifadeler yer verilmiş olup araştırmanın dış geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçları ve yorumlar katılımcılarla paylaşarak katılımcı teyidi alınmıştır. Hem katılımcı teyidinin alınması hem de soruların oluşturulması ve kodlar ile temaların son halinin belirlenmesinde uzman görüşüne başvurulmasıyla araştırmanın iç geçerliliği artırılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın dış güvenilirliğini sağlamak amacıyla tüm veri toplama araçları, ham veriler, verilerin analiz aşamasında yapılan kodlar, notlar ve çıkarımlar talep edilmesi durumunda veya gelecekte yapılacak benzer bir araştırma ile karşılaştırmaların yapılabilmesi amacıyla saklanmıştır (Yıldırım ve Şimşek 2008).

3. BULGULAR

3.1. Pedagojik Formasyon Sertifika Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine yönelik görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri

Öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri	f
Sevmek	59
Kendisine uygun olması	40
Daha iyi bir nesil yetiştirmek, idealist olmak	38
Statülü-kutsal bir meslek olması	15
Maddi kazanç	12
Hayalindeki meslek olması	7
Rol model almak	7
Çalışma şartlarının cazip olması	6
Kendi bölümünde atanma şansının zayıf olması	6
Mesleğinden memnun olmama	1
Yaşanan kötü tecrübeler	1
Kendini geliştirmek	1

Tablo 2’ye göre katılımcıların öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan nedenler “Sevmek, Kendisine uygun olması, Daha iyi bir nesil yetiştirmek, İdealist olmak, Statülü-kutsal bir meslek

olması, Maddi kazanç, Hayalindeki meslek olması, Rol model almak, Çalışma şartlarının cazip olması, Kendi bölümünde atanma şansının zayıf olması, Mesleğinden memnun olmama, Yaşanan kötü tecrübeler, Kendini geliştirmek” olarak belirlenmiştir. En sık vurgulanan nedenin “Sevmek” (f=59), en az vurgulanan nedenlerin ise “Mesleğinden memnun olmama, Yaşanan kötü tecrübeler, Kendini geliştirmek” olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan nedenleri açıklayan görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Hep sevdiğim bir meslek olmuştur. Öğretmenlik dışında bir meslekte mutlu olacağımı düşünmüyorum” (Ö92-K-Tarih-Sevmek).

“1 yılda edindiğim az da olsa tecrübe bu mesleğin bana uygun bir meslek olduğunu fark ettirdi. Öğrencilerle beraber olmak, onların sevgisine karşılık verebilmek, onların sorunlarıyla ilgilenebilmek beni mutlu etti.” (Ö34-K-İlahiyat-Kendisine Uygun Olması).

“İleride düzenli hayata geçersen evlilik hayatı yaşarsam evime ve aileme daha çok vakit ayırmak istediğim için. Bayanlara uygun bir meslek olduğunu düşünüyorum. İlgiye muhtaç eğitime istekli yaklaşan gelişime muhtaç bireylerle ilgilenmeyi sevdiğim için.” (Ö35-K-Sosyoloji-Kendisine Uygun Olması).

“Öğretmenlik bir bayan için ideal bir meslek olduğu için tercih ediyorum. Hem de öğretmenlik mesleğine saygı ve sevgi duyduğum için” (Ö37-K-İktisat-Kendisine Uygun Olması-Statülü ve Kutsal Bir Meslek Olması).

“Öğretmenlik kutsal bir meslektir. Topluma daha yararlı bireyler yetiştirmek için seçtim bu mesleği.” (Ö82-K-Türk Dili ve Edebiyatı-Statülü ve Kutsal Bir Meslek Olması, Idealist Olmak -Daha İyi Bir Nesil Yetiştirmek).

“Aslında ben matematikçi olmak için fen edebiyat fakültesine başvurduğum ancak aynı zamanda da ekonomik gelire ihtiyaç duyduğumdan dolayı” (Ö29-K-Matematik-Maddi Kazanç).

“Kendi bölümümden atanmam KPSS puanlarının yüksek olmasından dolayı biraz zor. Elimde bir de formasyon sertifikasının olmasını istedim. Öğretmenlik düşündüğüm bir meslek değildi ama şartlar beni buraya getirdi” (Ö116-E-Sosyoloji-Kendi Bölümünde Atanma Şansının Zayıf Olması).

“Öğretmenlik mesleğini seviyorum. Öğretmenin gelecekte rol alacak bireylerin yetişmesinde ve geleceği şekillendirecek olmasında katkı sağlayacağı için çorbada benim de tuzum olsun istiyorum” (Ö125-E-Tarih-Sevmek-Daha İyi Bir Nesil Yetiştirmek).

“Çocukluğumdan beri öğretmenlerime sempati duyduğum için ben de onlar gibi öğretmen olmak istiyorum” (Ö105-E-Matematik-Rol Model Almak).

“Bu meslek beni heyecanlandıran ve lisans eğitimine başladığımda olmak istediğim meslekti. Hayallerimden biriydi” (Ö83-E-İlahiyat-Hayalindeki Meslek Olması).

“Bana uygun bir meslek ayrıca şartlar bunu gerektiriyor ve çalışma şartları çok uygun” (Ö93-K-Matematik-Çalışma Şartlarının Cazip Olması).

“İleride mesleğim gereği yorulacağım ve yıpranacağım diye düşündüğümünden” (Ö94-K-Hemşirelik-Mesleğinden Memnun Olmama).

“En iyi meslek öğretmenlik diye düşündüm. İyi bir birey yetiştirmek gurur verici olacaktır. Öğretmenlik çok saygın bir meslektir” (Ö127-K-Müzik Teknolojisi-Statülü-Kutsal Bir Meslek Olması).

“Formasyon eğitimini almamdaki tek amaç öğretmen olabilmek değildir. Bu eğitim yaşamımızın her kademesinde bize yardımcı olacağını düşünüyorum insanların ilişkilerimin daha sağlıklı olması ve ileriki zamanlarda çocuklarımıza daha iyi bir anne baba olabilmemiz açısından da önemli olduğunu düşünüyorum” (Ö101-K-İlahiyat-Kendini Geliştirmek).

“İlkokulda hocalarım tarafından şiddet gördüm. Başka öğrencilerin bunu yaşamaması için iyi bir öğretmen olup öğrencilerimle iyi vakit geçirmek istiyorum” (Ö68-K-İlahiyat-Yaşanan Kötü Tecrübeler).

3.2. Pedagojik Formasyon Sertifika Programı Öğrencilerine Göre Formasyon Eğitimi Kapsamında Alınan En Önemli Dersler

Pedagojik formasyon öğrencilerine göre formasyon eğitimi kapsamında aldıkları en önemli dersler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerine göre formasyon eğitimi kapsamında aldıkları en önemli dersler

En önemli dersler	f
Rehberlik	41
Eğitim psikolojisi	39
Eğitim bilimine giriş	17
Öğretim ilke ve yöntemleri	16
Ölçme ve değerlendirme	11
Sınıf yönetimi	7
Gelişim psikolojisi	7
Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı	4

Tablo 3'te görüldüğü üzere katılımcıların aldıkları en önemli 3 ders “Rehberlik”, “Eğitim Psikolojisi” ve “Eğitim Bilimine Giriş” olarak belirlenmiştir. Bu 3 derse nazaran daha az önemli görülen dersler sırasıyla “Öğretim İlke ve Yöntemleri”, “Ölçme ve Değerlendirme”, “Sınıf Yönetimi”, “Gelişim Psikolojisi” ve “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” olarak belirlenmiştir.

3.3. Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı Öğrencilerinin, Aldıkları Formasyon Eğitiminin Yeterli Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşleri

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı öğrencilerinin aldıkları formasyon eğitimini yeterli görüp görmediklerine yönelik görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin, aldıkları formasyon eğitimini yeterli görüp görmediklerine ilişkin görüşleri

Formasyon Eğitiminin Yeterli Olup Olmaması Konusundaki Görüşler	f
Yeterli değil;	
Süre kısa	56
Sıkıştırılmış program	49
Zaman ve şartlar uygun değil	12
Hocalar ve program verimli değil	15
Dersler uygulamaya yönelik değil	11
Yeterli;	
Derslerin ardışık ve ilişkili olması	4
Hocalar ve program verimli	10

Tablo 4'te görüldüğü üzere katılımcıların aldıkları formasyon eğitimine ilişkin görüşleri “Yeterli-Yeterli Değil” alt temaları altında gruplanmıştır.

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programını yetersiz gören öğrencilerin çoğu aldıkları formasyon eğitiminin yetersizliğine ilişkin olarak “Süre kısa, sıkıştırılmış program, zaman ve şartlar uygun değil, hocalar ve program verimli değil, dersler uygulamaya yönelik değil” gibi ayrıntılı görüşler belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise ayrıntı vermeden sadece yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir (f=7). Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Kesinlikle yeterli değildir. 2 aylık bir program hem uygulamada hem de teoride tam manası ile kavranamamaktadır. İnsanların 4 yıl eğitimini aldığı bu derslerin iki ay içerisinde verilmesi hem zor hem sıkıntılıdır” (Ö18-E-Tarih-Süre Kısa).

“Hayır çünkü sıkıştırılmış ve yorucu bir program. Bu formasyon dönemini kendimi daha çok geliştirebilmek için bir fırsat olarak görüyordum ancak bütün her şey (okul-ulaşım-mediko sosyal-havaların sıcak olması) hep işimizi zorlaştırdı büyük stres kaynağı” (Ö103-K-Türk Dili ve Edebiyat-Sıkıştırılmış Program-Zaman ve Şartlar Uygun Değil).

“Kesinlikle yeterli bulmuyorum. Bizler fen edebiyat fakültesinde son derece ciddi bir eğitimden geçtik. Formasyon dersleri hayal kırıklığı oldu yüzeysel olduğunu düşünüyorum ben çok kapsamlı bir eğitimden geçeceğimi hayal etmişim” (Ö29-K-Matematik-Hocalar ve Program Verimli Değil).

“Yeterli bulmadım çünkü teorik dersler daha fazla idi. Pratiğe dönük uygulamalı dersler olması daha etkili olurdu” (Ö119-K-İlahiyat-Dersler Uygulamaya Yönelik Değil).

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin bazıları aldıkları formasyon eğitiminin yeterli olduğuna ilişkin “derslerin ardışık ve ilişkili olması, hocaların ve programın verimli olması” gibi ayrıntılı görüşler belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise ayrıntı vermeden sadece yeterli olduğunu ifade etmişlerdir (f=18). Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Her ders birbiriyle ilişkili olduğundan akılda kalıcı çok bilgi teknik ve yöntem öğrendim” (Ö38-K-İktisat-Derslerin Ardışık ve İlişkili Olması).

“Tüm eksiklerimi bu programla tamamladığımı ve yanlışlarımı düzeltecek donanıma sahip olduğumu düşünüyorum. Süre kısıydı ama bu süreye sığabilecek en etkili eğitimi aldığımız kanısındayım” (Ö33-K-Türk Dili ve Edebiyatı-Hocalar ve Program Verimli).

3.4. Pedagojik Formasyon Sertifika Programı Öğrencilerinin, Formasyon Eğitimi Almadan Herhangi Bir Kurumda Öğretmenlik Yapmayı Uygun Bulup Bulmadıklarına İlişkin Görüşleri

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin formasyon eğitimi almadan herhangi bir kurumda öğretmenlik yapmayı uygun bulup bulmadıklarına ilişkin görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin, formasyon eğitimi almadan herhangi bir kurumda öğretmenlik yapmayı uygun bulup bulmadıklarına ilişkin görüşleri

Pedagojik formasyon eğitimi almadan öğretmenlik yapma konusundaki görüşler	f
Uygun buluyorum;	
Tecrübeyle de öğrenilebilir	13
Kişinin kendini yetiştirmesi önemli	16
Lisans sırasında alınan eğitim yeterli	5
Formasyon eğitimini alan kişi ile almayan arasında fark yok	9
Devlette görev yapmak için	2
Uygun bulmuyorum;	
Meslek bilgisi dersleri öğrenciye eğitim vermede şart	42
İnsan bilinçli olur	2
Öğrenci iletişimini bilme açısından gerekli	20
Formasyon öncesi ve sonrası farklı	2

Tablo 5’te görüldüğü üzere katılımcıların formasyon eğitimi almadan herhangi bir kurumda öğretmenlik yapmayı uygun bulup bulmadıklarına ilişkin görüşleri “Uygun buluyorum-Uygun bulmuyorum” olarak iki alt temada gruplandırılmıştır.

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin çoğu formasyon eğitimi almadan herhangi bir kurumda öğretmenlik yapmanın uygun olmadığına ilişkin “Meslek bilgisi ve teorik eğitim öğrenciye eğitim vermede şart, insan bilinçli olur, öğrenci iletişimini bilme açısından gerekli, formasyon öncesi ve

sonrası farklı” gibi ayrıntılı görüşler belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise ayrıntı vermeden sadece uygun bulmadıklarını ifade etmişlerdir (f=16). Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Hayır uygun değil. PFE öğretmenlik mesleğine ilişkin bilmemiz gereken önemli bilgi ve becerileri bize kazandırıyor” (Ö104-K-Türk Dili ve Edebiyatı-Meslek Bilgisi Dersleri Öğrenciye Eğitim Vermede Şart).

“Hayır bulmuyorum. Çünkü formasyon yokken kafana göre öğretmenlik yaparsın işini tam bilmeden. Nasıl öğretmenlerle karşılaştıysan onu taklit edersin. Formasyon olunca bilinçli olursun” (Ö28-K-İlahiyat-İnsan Bilinçli Olur).

“Öğretmenlik yapılabilir fakat öğrencilerle nasıl bir diyalog hali oluşturulacağı ve öğrenci psikolojisinin iyi bilinmesi gerekir. İnsanın bunu kendi başına öğrenmesi külfetli olacağı için pedagojik formasyon alması gerekir” (Ö18-E-Tarih-Öğrenci İletişimini Bilme Açısından Gerekli).

“Uygun değil çünkü bu eğitimi almadan önceki düşüncelerimle eğitimi aldıktan sonraki düşüncelerim arasında çok fark var. Burada nitelikli öğretmen olmayı öğrendiğimi düşünüyorum” (Ö124-K-İlahiyat-Formasyon Öncesi ve Sonrası Farklı).

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin bazıları formasyon eğitimi almadan herhangi bir kurumda öğretmenlik yapmanın uygun olduğuna ilişkin “tecrübeyle de öğrenilebilir, kişinin kendisini yetiştirmesi önemli, lisans sırasında alınan eğitim yeterli, formasyon eğitimi alan kişi ile almayan arasında fark yok, devlette görev yapmak için” gibi ayrıntılı görüşler belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise ayrıntı vermeden sadece uygun bulduklarını ifade etmişlerdir (f=11). Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Uygun buluyorum. Çünkü hatalarını eksikliklerini kapatmak için bir uğraş içine giriyorlar. Zaten öğrencilerle etkileşim uygulamalı olduğundan kısa bir süre sonra hangi kişiliğe nasıl davranman gerektiğini görüyorsun ve öğreniyorsun” (Ö135-K-Matematik-Tecrübeyle de Öğrenilebilir).

“Lisans düzeyinde alınan bazı derslerin bölümüm itibariyle pedagojik formasyon dersleri ile alakalı. Kendimi geliştirebildikten sonra buradaki formasyon programını almadan da öğretmenlik yapabileceğimi düşünüyorum” (Ö19-E-Felsefe-Kişinin Kendini Geliştirmesi Önemli).

“Tabi ki uygundur. Çünkü alanlarımızda yeterli bilgi birikimine sahibiz. Şimdi kısa sürede verilen eğitimde hiçbir şey tam olarak yerleşmemektedir” (Ö46-K-Felsefe-Lisans Sırasında Alınan Eğitim Yeterli).

“Uygun buluyorum çünkü PFE (pedagojik formasyon eğitimi) alanlarla almayanlar arasında hiçbir fark yok” (Ö66-K-İlahiyat-Formasyon Eğitimi Alan Kişi İle Almayan Arasında Fark Yok).

“Devlet kurumunda görev almak istiyorum. Bu yüzden uygun buluyorum” (Ö36-K-İktisat-Devlette Görev Yapmak İçin).

Katılımcıların bazıları ise formasyon eğitimi almadan herhangi bir kurumda öğretmenlik yapmanın uygun olup olmadığına ilişkin farklı görüşler belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Uygun bulmuyorum çünkü nasıl davranmamız gerektiğini bilmeden anlatmak öğrencilere ve bize bir şey kazandırmaz ama bu eğitimi almadan çalışmak bizi belki öğretmenliğe daha kolay alıştıracaktır bu yüzden bu şekilde çalışmak da cazip geliyor. (Ö68).

“Kısmen katılıyorum. Burada çok şey öğrendik ama uygulayabilir miyiz bilmiyorum. Sadece öğrenmek yetmiyor bence” (Ö131).

“Kısmen doğru buluyorum kısmen doğru bulmuyorum. Çünkü bazı konularda bu öğrenilenler kullanılacak bazılarında ise kullanılmayacak genel bir bilgi edinmeyi sağladı” (Ö44).

3.5. Pedagojik Formasyon Sertifika Programı Öğrencilerinin, Hâlihazırda Görev Yapan Öğretmenlerin Düzenli Aralıklarla Formasyon Eğitiminden Geçirilmelerinin Gerekli Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin, halihazırda görev yapan öğretmenlerin düzenli aralıklarla formasyon eğitiminden geçirilmelerinin gerekli olup olmadığına ilişkin görüşleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin, hâlihazırda görev yapmakta olan öğretmenlerin düzenli aralıklarla formasyon eğitiminden geçirilmelerinin gerekli olup olmadığına ilişkin görüşleri

Görevdeki öğretmenlerin formasyon eğitimi alması konusundaki görüşler	f
Evet gerekli;	
Sistem tek düze	2
Denetimler yetersiz	2
Öğretmenler yetersiz	24
Yenilik önemli	27
Tekrar önemli	21
Kendini geliştirmek önemli	4
Pratiği öğretme açısından önemli	3
Hayır gereksiz;	
Pratikte öğrenmek yeterli	21
Tecrübe önemli	4
Başta verilmesi yeterli	5

Tablo 6'da görüldüğü üzere katılımcıların halihazırda görev yapan öğretmenlerin düzenli aralıklarla formasyon eğitiminden geçmelerinin gerekli olup olmadığına ilişkin görüşleri “Evet gerekli-Hayır gereksiz” olarak iki alt temada gruplanmıştır.

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin çoğu halihazırda görev yapan öğretmenlerin düzenli aralıklarla formasyon eğitiminden geçirilmelerinin gerekli olduğuna ilişkin “Sistem tek düze, Denetimler yetersiz, Öğretmenler yetersiz, Yenilik önemli, Tekrar önemli, Kendini geliştirmek önemli, Pratiği öğretme açısından önemli” gibi ayrıntılı görüşler belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise ayrıntı vermeden sadece gerekli olduğunu ifade etmişlerdir (f=22). Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Formasyon eğitimlerinin belli aralıklarla olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü öğretmenler aldıkları bu derslerin hiç birini uygulama yoluna gitmiyor. Tek düzelikten çıkamıyorlar” (Ö124-K-İlahiyat-Sistem Tek Düze).

“Kesinlikle evet çünkü atanmış öğretmenler köprüyü geçene kadar diyorlar ve öğrenciyle ilgi konusunda çok yetersizler bizim ülkemizde bir yere geldikten sonra denetim mekanizması hiç yok. Çok kalabalık bir sistem olduğu için mümkün değil belki de” (Ö54-K-Kimya-Denetimler Yetersiz).

“Evet, çünkü öğretmen olduktan sonra bireyler kendi bildiklerini okuyorlar. Sınıf içerisine girdiğinde aldığı formasyon eğitimini bir kenara atarak klasik öğretmen modeline dönmektedir. Bu yüzden öğretmenlere belirli yıl aralıkları ile formasyon eğitimi tekrar açılmalıdır” (Ö116-E-Sosyoloji-Öğretmenler Yetersiz).

“Evet, öğretmenlerin de bu eğitimleri almaları gerekir çünkü bilim teknoloji durağan değil değişkendir çağa uygun öğretmen profili oluşturulmalıdır” (Ö100-K-Sosyoloji-Yenilik Önemli).

“Elbette insan zamanla unutulabilir. Bu yüzden diyalogu bozulur. Hal böyle olunca pedagojik davranmayı unuttur. Bundan ötürü 5 yılda veya 10 yılda bir ay veya iki ay bu eğitime tabi tutulabilirler” (Ö18-E-Tarih-Tekrar Önemli).

“Kesinlikle öğretmenler sürekli eğitim almalı. Her okulda öğretmenler için kurslar açılmalı. Kişisel mesleki gelişimsel ve birçok konuda sürekli ders almalı kendini sürekli geliştirmelidir” (Ö10-E-Türk Dili ve Edebiyatı-Kendini Geliştirmek Önemli).

“Evet bu dersler yalnızca teorik bilgidan ziyade pratiği kavrama ve iyi donatılmış bir forma sokmada öğretmenlere çok yararlı olacaktır” (Ö99-E-Tarih-Pratiği Öğretme Açısından Önemli).

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin bazıları halihazırda görev yapan öğretmenlerin düzenli aralıklarla formasyon eğitiminden geçirilmelerinin gerekli olmadığına ilişkin “Pratikte öğrenmek yeterli, Tecrübe önemli, Başta verilmesi yeterli” gibi ayrıntılı görüşler belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise ayrıntı vermeden sadece gereksiz olduğunu ifade etmişlerdir (f=5). Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Ders almak yerine uygulamalı gösterilmelidir. Çünkü çoğumuz öğrendiklerimizi uygulamadıkça unutuyoruz” (Ö4-K-Matematik-Pratikte Öğrenmek Yeterli).

“Gerek yok. Formasyonda öğretilen eğitim bilimlerinin teorisi ve felsefesidir. Öğrendikten sonra tekrar almaya gerek yoktur. Esas olan bunun eğitime uygulanmasıdır” (Ö115-E-Matematik-Tecrübe Önemli).

“Düşünmüyorum. Çünkü onlar birebir uygulama halindedir. Dersler ise ezbere kaçıyor. Uygulama her zaman insanın daha çok yetişmesini sağlıyor bence” (Ö135-K-Matematik-Tecrübe Önemli).

“Hayır, düşünmüyorum eğer bir öğretmen formasyonu sağlıklı bir şekilde almışsa almasına gerek kalmaz” (Ö82-K-Türk Dili ve Edebiyatı-Başta Verilmesi Yeterli).

Katılımcıların bazıları ise halihazırda görev yapan öğretmenlerin düzenli aralıklarla formasyon eğitiminden geçirilmelerinin gerekli olup olmadığına ilişkin farklı görüşler belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Hayır, ama teknoloji ile ilgili eğitim almaları gerekir” (Ö41).

“Öğretmenlerin belirli aralıklarla formasyon eğitimi (kitap ezberleme eğitimi) değil de farklı boyutlarda bir eğitim alması gerekir” (Ö141).

“Sınav şartı olmamak kaydıyla olabilir. Öğretmenlik uygulama gerektiren bir iştir” (Ö39).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonucunda pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinin “Sevmek, Kendisine uygun olması, Daha iyi bir nesil yetiştirmek, idealist olmak, Statülü-kutsal bir meslek olması, Maddi kazanç, Hayalindeki meslek olması, Rol model almak, Çalışma şartlarının cazip olması, Kendi bölümünde atanma şansının zayıf olması, Mesleğinden memnun olmama, Yaşanan kötü tecrübeler ve Kendini geliştirmek” olarak belirlenmiştir. Bu temalardan en yüksek frekansa sahip olanlar sevmek (f=59), Kendisine uygun olması (f=40) ve daha iyi bir nesil yetiştirmek (f=38) olarak sıralanmıştır.

Elde edilen bu sonuçlar, Özkan (2012), Gürbüz Türk ve Genç (1997), Çakır (2005), Çapri ve Çelikkaleli (2008) ve Temizkan (2008)’in bulgularıyla paralellik göstermektedir. Bu sonuçlara göre pedagojik formasyon kursundaki öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yüksek düzeyde ilgi duyduğu, öğretmenlik mesleğini sevdiği söylenebilir. Boz ve Boz (2008) tarafından ortaöğretim kimya ve matematik eğitimi bölümlerinde öğrenim gören 38 öğretmen adayları ile öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri üzerine yürütülen çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinden önde gelenleri arasında öğretmeyi ve öğretmenliği sevmenin (%32) ifade edildiği ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları üzerinde yapılan tüm bu araştırmaların ortak sonuçlarına bakılacak olduğunda öğretmenlik mesleğinin tercih edilme nedenleri arasında en büyük etkenin öğretmenlik mesleğini veya öğretmeyi sevmek olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın bulgularına bakıldığında ise benzer şekilde öğretmenlik mesleğini sevmek (f=59) ön sırada göze çarpmaktadır.

Kendisine uygun olması (f=40) teması altında katılımcılar öğretmenlik mesleğinin kişisel özelliklerine uygun olduğunu belirtmişlerdir. Genel olarak katılımcılar öğretmenlik mesleğini iletişim becerilerinin ön planda olduğu bir meslek olarak tanımlayıp bu becerilerin de kendilerinde bulunduğunu öne sürmüşlerdir. Ancak alanyazında bu bunu destekleyen bir bulguya rastlanmamıştır. Yine bu tema altında 22 katılımcı öğretmenlik mesleğinin kadınlar için uygun bir meslek olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda Kartal ve Afacan’ın (2012) çalışmasında öğretmenliği tercih sebebi ana teması altında dışsal

faktörlerden birinin öğretmenliği bayanlar için uygun bir meslek olarak görme (%16,05) olduğu belirtilmiştir. Bu bulguyla paralellik gösteren yani kadınların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkeklerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına göre daha olumlu olduğunu belirten çalışmalar (Akpınar, Yıldız ve Ergin 2006; Aksoy 2010; Çapa ve Çil 2000; Kaya ve Büyükkasap 2005; Soran, Demirci ve Atay 1996) olsa da tam tersini belirten çalışmalar da (Can 2000; Gürbüz Türk ve Genç 2004; Çakır, Kan ve Sünbül 2006; Bozkırlı ve Er 2011; Kartal ve diğ. 2012b) bulunmaktadır. Kadınların evli ve çocuklu olma durumlarından dolayı evlerine daha çok vakit ayırabilmek için öğretmenlik mesleğini tercih etmek istediklerini söyleyebiliriz.

Daha iyi bir nesil yetiştirmek (f=38) teması altında katılımcılar toplumun gelişebilmesi için öğretmenlik mesleğini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda alanyazın incelendiğinde 2004 yılında Eğitimciler Birliği Sendikası tarafından Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde yapılan bir çalışmada öğretmenlerin %33.4'ü topluma faydalı olmak istediğinden dolayı öğretmenlik mesleğini seçtiklerini belirtmişlerdir. Boz ve Boz (2008) ise ortaöğretim kimya ve matematik eğitimi bölümlerinde öğrenim gören 38 öğretmen adayları ile öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri üzerine yürüttüğü çalışmada, topluma katkıda bulunma (%13) isteğinin önde gelen nedenlerden biri olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencileri aldıkları en önemli 3 dersi sırasıyla “Rehberlik”, “Eğitim Psikolojisi” ve “Eğitim Bilimine Giriş” olarak belirtmiştir. Bu 3 derse nazaran daha az önemli görülen dersler sırasıyla “Öğretim İlke ve Yöntemleri”, “Ölçme ve Değerlendirme”, “Sınıf Yönetimi”, “Gelişim Psikolojisi” ve “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” olarak belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda katılımcıların aldıkları pedagojik formasyon eğitimini yeterli bulup bulmadıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; “Süre kısa (f=56), Sıkıştırılmış program (f=49), Zaman ve şartlar uygun değil (f=12), Hocalar ve program verimli değil (f=15), Dersler uygulamaya yönelik değil (f=11), Yeterli değil (f=7), Derslerin ardışık ve ilişkili olması (f=4), Hocalar ve program verimli (f=10)” temaları oluşturulmuştur. Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı öğrencilerinin aldıkları formasyon eğitimini yeterli görüp görmediklerine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde yetersiz gören görüşlerin (f=150) sayısının, yeterli görenlerden (f=32) çok daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Dalgıç, Doyran ve Vatanartıran (2012) yaptıkları çalışmada program süresi ile ilgili olarak katılımcıların tamamı program süresinin 1 sene olmasının yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. Pedagojik Formasyon ve Öğretmen Eğitimi programlarının sürelerinin yeterli bilgi ve donanımı verebilecek kadar uzunlukta olmasının önemi çeşitli çalışmalarda da vurgulanmıştır (Rosenberg ve Sindelar 2001; Bell, Cihak, ve Judge 2010). Ayrıca programın yaz aylarında klimasız sınıflarda yapıldığı ve 3 aylık bir süreye sıkıştırılarak yürütüldüğü göz önünde bulundurulursa şartların olumsuz, dolayısıyla verimin de düşük olabileceği söylenebilir. Yine Dalgıç, Doyran ve Vatanartıran (2012) yaptıkları çalışmada Pedagojik Formasyon Programının içeriği bağlamında katılımcıların tamamının, programın teori ağırlıklı olduğunu ve ders içeriklerinin teorik bilgilerle sınırlı kaldığını, uygulama olmadığını belirttiklerini ifade etmişlerdir.

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin formasyon eğitimi almadan herhangi bir kurumda öğretmenlik yapmayı uygun bulup bulmadıklarına ilişkin görüşleri; “Tecrübeyle de öğrenilebilir (f=13) Kişinin kendini yetiştirmesi önemli (f=16), Lisans sırasında alınan eğitim yeterli (f=5), Formasyon eğitimi alan kişi ile almayan arasında fark yok (f=9), Devlette görev yapmak için (f=2) Uygun buluyorum (f=11), Meslek bilgisi dersleri öğrenciye eğitim vermede şart (f=42) İnsan bilinçli olur (f=2), Öğrenci iletişimini bilme açısından gerekli (f=20) Formasyon öncesi ve sonrası farklı (f=2) Uygun bulmuyorum (f=16)” alt temalarında toplanmıştır. Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin formasyon eğitimi almadan herhangi bir kurumda öğretmenlik yapmayı uygun bulup bulmadıklarına ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde uygun olmadığını belirten görüşlerin sayısının (f=82), uygun olduğunu belirten görüşlerin (f=56) sayısından daha fazla olduğu görülmüştür. Dalgıç, Doyran ve Vatanartıran (2012) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının pedagojik formasyon eğitimi almadan öğretmenlik yapabilmeleri konusunda katılımcıların tamamının kendileri de bu şekilde öğretmenlik yapmış olmalarına rağmen bu uygulamayı yanlış bulduklarını ve uygun olmadığını belirtmişlerdir. Pedagojik derslerin öğrenciyle iletişim kurmada, dersi anlatmada, sınıf içerisinde disiplin sağlayabilmede ve okul kültürünü anlayabilmede öneminin büyük olduğu belirtilmiştir.

Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin, halihazırda görev yapan öğretmenlerin düzenli aralıklarla formasyon eğitiminden geçirilmelerinin gerekli olup olmadığına ilişkin görüşleri; “Sistem tek düze (f=2), Denetimler yetersiz (f=2), Öğretmenler yetersiz (f=24), Yenilik önemli (f=27), Tekrar önemli (f=21), Kendini geliştirmek önemli (f=4), Pratiği öğretme açısından önemli (f=3), Evet gerekli (f=22), Pratikte öğrenmek yeterli (f=21), Tecrübe önemli (f=4), Başta verilmesi yeterli (f=5) Hayır

gereksiz (f=5)” alt temalarında toplanmıştır. Pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin, halihazırda görev yapan öğretmenlerin düzenli aralıklarla formasyon eğitiminden geçirilmelerinin gerekli olup olmadığına ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde gerekli gören görüşlerin (f=105) sayısının, gereksiz gören görüşlerin (f=35) sayısından fazla olduğu görülmüştür. Katılımcılar, öğretmenlerin niteliklerinin düşük olduğunu, dünyanın teknoloji dünyası olduğu ve teknolojinin de sürekli değiştiği düşünüldüğünde sürekli bir yenilenmenin gerekli olduğunu, öğretmenin zaman içerisinde bilgilerini unutabileceğini ifade ve bu nedenle öğretmenlerin belirli aralıklarla eğitimden geçirilmelerinin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bağlamda görev yapmakta olan öğretmenlere belirli aralıklarla eğitim alanındaki çeşitli gelişmeler ve mesleki bilgilerin yenilenmesi konularında eğitim verilmesinin yararlı olacağı söylenebilir.

Araştırma sonucunda pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerinin formasyon eğitimine ilişkin görüşleri dikkate alınarak gerekli düzenlemelerin yapılması, pedagojik formasyon öğrencilerinin aldıkları formasyon eğitiminin verimini arttıracak dolayısıyla da daha nitelikli öğretmenlerin yetişmesi sağlanabilecektir. Araştırmada elde edilen bulguların ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Eğitim fakültelerinde 4 yıla yayılmış bir şekilde verilmekte olan meslek bilgisi derslerinin pedagojik formasyon öğrencilerine 1 döneme sıkıştırılmış bir şekilde veriliyor olması programın verimini düşürmektedir. Sürenin uzatılması ve programdaki derslerin sıkışık bir müfredatla değil de daha geniş bir zaman diliminde, daha detaylı bir şekilde yürütülmesi programın verimini arttıracaktır.
- Araştırmanın yürütüldüğü tarihin yaz aylarında formasyon eğitimi alan grup olduğu göz önünde tutulduğunda, dersliklerin şartlarının yaz aylarına uygun bir şekilde düzenlenmesi (dersliklere klimalar takılması vb.) gerekmektedir. Eğer bu maddi sebeplerden bu sağlanamıyorsa formasyon eğitiminin yaz aylarında değil, normal eğitim öğretim dönemlerinde (güz ve bahar dönemleri) yapılması gerekmektedir.
- Pedagojik formasyon eğitimi kapsamında teorik derslerin yoğunlukta olduğu belirtilmiştir. Uygulama derslerinin sayısının artırılması, mevcut teorik derslerinin içeriğinin uygulama ile ilişkilendirilerek işlenmesi yararlı olacaktır.
- Eğitim sistemi içerisinde formasyon eğitimi almadan öğretmenlik yapılmaması gerekmektedir. Ücretli öğretmenler de dahil olmak üzere görevlendirilecek her öğretmen formasyon eğitiminden geçmiş olmalıdır.
- Görev yapmakta olan öğretmenlerin belirli aralıklarla meslek bilgilerinin yenilenmesi yararlı olacaktır.
- Öğretmenlerin niteliklerini arttırabilmek ve sistemi tek düzelikten çıkarıp bir dinamizm katabilmek için MEB ve YÖK işbirlikli bir şekilde çalışıp hem hizmet öncesi eğitimlerin hem hizmet içi eğitimlerin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

5. KAYNAKÇA

- Akpınar, E., Yıldız, E. ve Ergin, Ö. (2006). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56–62.
- Aksoy, M. E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 197-212.
- Aysu, B. (2007) *Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Ankara
- Başaran, İ.E. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Bell, S.M., Cihak, D.F. & Judge, S. (2010). A preliminary study: do alternative certification route programs develop the necessary skills and knowledge in assistive technology? *International Journal of Special Education* 25(3), 110-118.
- Boz, Y. ve Boz, N. (2008). Kimya ve matematik öğretmen adaylarının öğretmen olma nedenleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137–144.
- Bozkırlı, K. Ç. ve Er, O. (2011). Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Kafkas Üniversitesi Örneği). *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 6/4, 457-466.

- Bursahoğlu, Z. (2013). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, Ş. (2010). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 24, 1-28.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu üniversitesi açıköğretim fakültesi İngilizce öğretmenliği lisans programı ve eğitim fakülteleri İngilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 9, 27-42.
- Çakır, Ö., Kan, A. & Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 36-47.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 69-73.
- Çapri, B., ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterliliklerine inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı:15, 33-53.
- Dalgıç, G., Doyran, F. & Vatanartıran, S. (2012). Ücretli öğretmenlerin, katıldıkları pedagojik formasyon programına ilişkin deneyimleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (11): 39-54.
- Drucker, P. (1994). *Yeni gerçekler*. İstanbul: Kültür Yayınları.
- Dündar, H. ve Karaca, E. T. (2013). Formasyon öğrencilerinin pedagojik formasyon programına ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitimi Fakültesi Dergisi*, (30): 19-34.
- Elo, S. ve Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.
- Eraslan L. ve Çakıcı, D. (2007). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2): 427-438.
- Foulquie, P. (1994). *Pedagoji Sözlüğü*, İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How To Design And Evaluate Research In Education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gürbüzürk, O. ve Genç, S. Z. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 47-62.
- Gürbüzürk, O., ve Genç, S. Z. (1997). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin fakülteye ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki: Atatürk üniversitesi örneği. 4. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri I: Program geliştirme, öğretmen yetiştirme, yaygın eğitim*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 51, 473-485.
- Karagözoğlu, G.(2008). Türk eğitim siteminde öğretmen yetiştirme çıkmazımız. *Çağdaş Eğitim*, 349(1): 37.
- Kartal T. ve Afacan, Ö. (2012). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 76 – 96
- Kartal, T., Kaya, V. H. Öztürk, N. & Ekici, G. (2012b). The exploration of the attitudes of the science teacher candidates towards teaching profession. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 46, 2759-2764.
- Katkat, D. ve Mızrak, O. (2003). Öğretmen adaylarının pedagojik eğitimlerinin problem çözme becerilerine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 158.
- Kaya, A. ve Büyükkasap, E. (2005). Physics student teachers' profiles, attitudes and anxiety toward teaching profession: an Erzurum sample. *Kastamonu Education Journal*, 13(2), 367-380.
- Küçükahmet, L. (2005). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. (16. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- McLaren, P. (2011). *Eleştirel pedagojiye giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expand esource book* (2nd ed.). London: Sage.
- Nartgün, Ş.S., (2008). Aday öğretmenlerin gözüyle milli eğitim bakanlığına bağlı eğitim kurumlarına öğretmen atama esasları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2).
- Neuendorf, K. A. (2002). *The content analysis guide book*. ThousandOaks, CA: Sage.
- Özden Y. ve Turan, S. (2014). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Özkan, H. H., (2012). Öğretmenlik formasyon programındaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi (sdü örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2): 29-48.
- Rosenberg, M. S. ve Sindelar, P. T. (2001). *The proliferation of alternative routes to certification in special education: a critical review of the literature*. Arlington, VA: The National Clearinghouse for Professions in Special Education, The Council for Exceptional Children
- Soran, H., Demirci, C. & Atay, E. (1996). Hacettepe üniversitesi eğitim fakültesi fen bilimleri öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi. II. *Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*, İstanbul.
- TDK. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts. Erişim Tarihi: 03.15.2015.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 461-486.
- Weber, R. P. (1990). *Basic content analisis* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin.
YÖK (1998). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Y.Ö.K. Ankara.